

Jaarvergadering Demeter Internationaal in Luxemburg

Het is druk geweest op kantoor tijdens de weken voorafgaand aan de jaarlijkse bijeenkomst met Demeter Internationaal. Joke, Merle en Jorien komen er gelukkig steeds beter in en pakken een boel werk over. Veel tijd om de vergadering voor te bereiden was er niet. De middag en avond van tevoren orden ik alle papieren. En dat is toch gauw een hele ordner vol. Gelukkig zit ik na tien jaar Demeter-certificering aardig in de materie. En gelukkig is de bijeenkomst dit jaar in Luxemburg. Vier uur ongeveer rechtdoor over een bijna lege snelweg. En dat is met mooie muziek in de auto ook een hele prima voorbereiding.

Aankomen

Een probleemloze reis met af en toe wat regen. De aankomst in het hotel is gewoon zoals een aankomst in veel hotels. De kamers zijn prima en lijken veel op kamers in een hotel. Dit keer zal ik de kamer delen met Andrey Khodus uit Rusland. Ik heb hem één keer eerder ontmoet op de BioFach. Al regent het inmiddels flink, ik ga lekker hardlopen om goed aan te komen en mijn lijf weer los te maken. Het geeft mij altijd veel voldoening om na het hardlopen, lekker moe weer "thuis" te komen. Aan het begin van de avond zullen de deelnemers aan de jaarvergadering elkaar ontmoeten om gezamenlijk te eten. Dan wordt de groep in de lobby langzaam groter. Erg leuk om de groep Demeter-vertegenwoordigers van over de hele wereld weer te ontmoeten. Echt fijne mensen. Gelukkig ook nieuwe gezichten. Dit jaar zijn er meer jonge collega's dan de afgelopen jaren. En dat hebben we nodig ook! Leuk om te merken hoe snel en gemakkelijk we weer met elkaar in gesprek zijn. Dat geldt trouwens net zozeer voor de nieuwen. Dit jaar zijn er voor het eerst vertegenwoordigers uit Rusland, Griekenland en de Dominicaanse Republiek. Er zijn nieuwe vertegenwoordigers uit Oostenrijk, Zweden en Polen. Dat iedereen elkaar kan verstaan mag wel een wonder heten. De overeengekomen voertaal is Engels. Veel gesprekken gaan ook in het Duits. Er zijn ook mensen die steeds weer verbazing wekken. Alexandre Harkaly uit Brazilië blijkt niet alleen vloeiend Portugees, Spaans, Frans, Engels, Duits en Italiaans te spreken, maar ook wat Nederlands.

Excursies

Als je dan toch een vergadering van drie dagen hebt met drie-en-twintig nationaliteiten van over de hele wereld, dan kunnen er net zo goed twee dagen excursies aan vast geplakt. Het gastland proeven en ervaren wat er in andere landen rond Demeter speelt. Tussendoor en tijdens de busritten wordt van alles besproken. Er worden allianties gesmeed, visies en ervaringen uitgewisseld en er wordt flink gelobbyd voor bepaalde, gevoelige normvoorstellen.

We brengen een bezoek aan de grootste supermarkketen in Luxemburg, Cactus. Ze hebben een ruim assortiment biologische producten. Ook zijn er veel Demeter-producten te vinden. Änder Schanck, de grondlegger van de Demeter-beweging in Luxemburg, heeft daar veel in betekend.

Daarna gaan we naar twee Demeter-bedrijven. Eerst naar de Schank-haff. Jawel, van Änder en zijn broer Jos. Een groot bedrijf van 116 ha met melkkoeien, varkens, leghennen, akkerbouw en groenteteelt, een boerderijwinkel, melkverwerking, een bakkerij, een moestuin en bijen. De bedrijfsgebouwen liggen midden in een dorpje, waar je "je kont niet kunt keren". Alles op elkaar gepakt. Gelukkig heeft Jos een bedrijf erbij kunnen trekken waar machines gestald kunnen worden. Daar worden de koeien in de zomer geweid en gemolken.

Onderweg naar de volgende boerderij komen we langs een windmolenpark. Änder heeft 25% van de aandelen van dit milieuvriendelijke energieproject. Het volgende Demeter-bedrijf ligt in België. Al direct over de grens wordt het verschil met Luxemburg duidelijk. België is veel armer. De huizen staan er minder florissant bij en de wegen zijn minder goed onderhouden. Ook het bedrijf is duidelijk minder rijk. Een eenvoudig groenteteeltbedrijf, direct aan de rand van het dorp. Er worden groentepakketten en producten verkocht in het eigen winkeltje. Ze moeten het hebben van de directe verkoop. Voor de handel liggen ze te ver weg en zijn ze te kleinschalig. Opvallend is een groep beelden op sokkels, langs een weg over het bedrijf. Het zijn de planeten, in hun verhouding tot de zon, die als een boog om een brug ligt. Bij elk beeld van een planeet staat een beschrijving voor voorbijgangers.

Vlak voor het eten hebben we nog een kwartier om het bijen-educatieproject Hollenfels te bezoeken. De man die ons rondleidt krijgt het voor elkaar om in dat kwartier zoveel enthousiasme over te brengen voor Demeter-bijenhouderschap, dat voor velen juist dit bezoek het hoogtepunt van de dag is. Ze zijn drie jaar geleden met de bijen omgeschakeld van biologisch naar Demeter. En er is een wereld voor ze opengegaan. Ze hebben ontdekt dat bijen voor hun broed heel gerichte temperatuurzones in stand houden. Op een halve graad nauwkeurig. De bijen uit het koelere gebied (32 graden) noemen ze de sportmannen. Sterk en met een hoge weerstand. Maar wat minder slim. Uit de warmere gebieden komen de intellectuelen. Meer bevattelijk voor ziekte, ze vliegen minder ver, maar zijn veel slimmer. Het volk stuurt in het type bij dat wordt uitgebroed, naar wat op bepaalde momenten nodig is. Ik heb geen verstand van bijen. Maar sta telkens weer verbaasd van wat er allemaal in en rond de bijenkasten speelt.

Aan het werk

We komen allemaal voor de vergadering. Er moeten besluiten worden genomen. Er wordt over meer politieke zaken gesproken. Welke richting gaan we op met de Demeter-certificering? Luxemburg is het gastland. Luxemburg is een rijk land. Met een hoog inkomen per bewoner en met een rijke historie. In het land wonen meer dan veertig procent buitenlanders. Arbeidsimmigranten en Europarlementariërs. De cultuurverschillen worden door de Luxemburgers ervaren als een verrijking. Niet als een bedreiging, zoals momenteel in Nederland en veel andere landen. De Luxemburger verbindt en dat blijkt ook in de besprekingen. Änder Schanck heeft iedereen al verstedt doen staan over al zijn activiteiten. We vergaderen in Oikopolis. Een bedrijfsgebouw voor een coöperatieve groothandel met biologische en Demeter-producten. Een paar jaar geleden is een tweede pand gebouwd met een restaurant en een grote natuurvoedingswinkel, met behalve voeding ook boeken, kleding en verzorgingsproducten. Allemaal mede geïnitieerd door Änder. En als klap op de vuurpijl doet Änder de openingsspeech helemaal in het Engels. Het afgelopen jaar heeft hij met behulp van een cd in de auto zijn Engels bijgespijkerd. Ik zal wat hoogtepunten van de vergadering aanstippen.

De Principes

In werkgroepen zijn we kernwoorden gaan verzamelen om de principes van de bd-landbouw te benoemen. Aparte werkgroepen voor de landbouw en voor de verwerking. En wat blijkt? Wellicht te verwachten, maar leuk dat het er ook uitkomt: er zijn vooral overeenkomsten. Het gaat om levenskracht, ontwikkeling, samenhangen, spiritualiteit. Zowel voor de landbouw, als voor de verwerking. Het zijn beladen, soms wat uitgeleefde woorden. Maar wel de kern waar we voor staan. De International BioDynamic Association gaat op basis van de kernwoorden een voorstel doen voor de principes. Die zullen uitgangspunt zijn voor de Demeter-voorwaarden. En dan komt de volgende stap. Wat voor instrumenten hebben we nodig om meer vanuit de principes te werken? En minder vanuit de gedetailleerde en soms knellende normen? De Mansveltscore? In Engeland, Polen, Duitsland, Luxemburg, Frankrijk en Nederland wordt geëxperimenteerd. Er komt steeds meer draagvlak voor.

De normen

Er zijn dit jaar veertig normwijzigingen in stemming gebracht. En daarnaast nog een aantal specifieke nationale ontheffingen. Drie volledig aangepaste of nieuwe documenten. En een lijst discussiepunten. De meeste normwijzigingen betreffen tekstuele verbeteringen of relatief kleine aanpassingen. Het Nederlandse voorstel om de verpakkingsnormen om te zetten naar richtlijnen met criteria is gelukkig aangenomen. Er is nu meer ruimte om individuele trajecten af te spreken om de verpakking over een langere periode te verbeteren op gebied van productkwaliteit en milieu. Verder is het nu mogelijk om van biologisch-dynamische melk zuigelingenvoeding te maken. De Europese regelgeving schrijft voor dat bepaalde kunstmatige vitaminen en mineralen worden toegevoegd. Ook moeten bepaalde fracties van de melk worden geïsoleerd en toegevoegd of juist weggenomen. Dat kan nu allemaal onder het Demeter-keurmerk, voor zover het een wettelijke vereiste is.

In Nederland zijn we aardig thuis in de regelgeving. Een aantal punten waar wij vorig jaar tegen hebben gestemd kwamen dit jaar weer op tafel. Omdat het toch niet helemaal werkt zoals gedacht. Het ontbreekt op sommige punten aan voldoende kennis, ervaring en overzicht om een goede afweging te maken. Stichting Demeter pleit al een paar jaar voor een professionele Internationale Voorwaarden Commissie. Voorstellen vanuit de landen kunnen dan op een goede manier worden verwerkt. Ik hoop dat we op redelijke termijn zover komen!

Nederland heeft twee nationale ontheffingen aangevraagd. Aanvullen van pluimveevoer met gangbare eiwitten. Dit vanwege eiwittekorten op legkippenbedrijven. En het mogen bijmengen van Demeter-melk-in-omschakeling. Dit vanwege een tekort aan Demeter-melk. Beide voorstellen zijn aangenomen. Discussies zijn gevoerd over contracten met handelaren, aanvullende Demeter-voorwaarden door de Verenigde Staten, het roeren van de preparaten en natuur op de Demeter-bedrijven. Er is een nieuw document aangenomen met Demeter-voorwaarden voor cosmetica. Tot slot zijn nieuwe statuten en een reglement voor de Voorwaarden Commissie aangenomen.

Fair trade

Patrick Hohmann, directeur van BioRe, houdt een vurig betoog over eerlijke handel. De kous is niet af met een eerlijker prijs. Als je een arme man geld geeft, maak je hem een bedelaar. Geef je hem een klus en betaal je hem daarvoor, dan geef je naast geld ook waardigheid. En dat is veel belangrijker. Eerlijke handel draait om waardigheid. We kunnen niet alleen wat brengen aan projecten in derde wereldlanden. We kunnen en moeten er ook van leren. Wij kunnen geld en structuur brengen. Van Afrika kunnen we ritme leren. Ritme in je lijf, maar ook ritme in je werk en in de handel. Van India kunnen we acceptatie leren. Accepteren heeft een grote kracht. Patrick is failliet gegaan en heeft alles verloren. Hij is met niets opnieuw begonnen. Maar wel op een andere manier. Op een eerlijke manier. Accepterend, gebaseerd op ritme en gelijkwaardigheid en op basis van zijn eigen principes en structuur. Zijn biologische kleding ligt in alle Coop-supermarkten in Zwitserland voor concurrerende prijzen. De katoentelers werken biologisch-dynamisch, zonder Demeter-certificering. De hele lijn draait op gelijkwaardigheid.

Dat geeft te denken. Wat willen wij als certificeerders? De uitkomst van de discussie komt erop neer dat sociale en economische principes direct verbonden zijn met de algemeen geldende bd-principes waar we eerder mee aan het werk zijn geweest. En dat daar dan, net als in de landbouw en verwerking, andere instrumenten bij horen dan normen en inspectie. Alweer die Mansveltscore? Toch wel een vent met visie die Jan Diek van Mansvelt!

Diverse zaken

En dan nog zo wat van die losse zaken. De International Certification Office heeft webbased certificerings software aangeschaft. Toch snel goed voor vijftienduizend Euro. Er is een voorstel gedaan om dit programma uit te bouwen met een instrument om alle adressen van alle Demeter-bedrijven te gaan verzamelen. Dat moest nog eens vijftienduizend Euro kosten. Nederland heeft inmiddels aardig wat ervaring met databases en zal een tegenvoorstel doen. Naar mijn idee kan het eenvoudiger en effectiever. En veel goedkoper. Iedereen is het erover eens dat het een belangrijk hulpmiddel zal zijn als Demeter-producten en Demeter-bedrijven in het buitenland beter te vinden zijn.

Weer naar huis

De dagen zijn omgevlogen. Het zijn lange dagen maar ik heb me geen moment vervuild. Het programma liep van acht uur 's morgens tot negen uur 's avonds. Er is vergaderd met een enorme discipline. We zijn nooit langer dan tien minuten uitgelopen. En dat in een groep met veertig mensen. Na het programma wordt de dag nabesproken of de volgende dag voorbesproken. Er zijn nog tal van kleine extra vergaderingetjes. Ik ondersteun Eduardo uit Argentinië en Andrey uit Rusland in het opbouwen van een nationale Demeter-certificering. Als je elkaar dan treft neem je nog even wat door. Voor twaalf uur heb ik nooit in bed gelegen. Ik heb Andrey, mijn kamergenoot wat beter leren kennen.

De laatste avond besluiten we de volgende ochtend samen te gaan hardlopen. Om zes uur samen de heuvels in en dravend en dampend door de graanvelden met korenbloemen. Andrey is anderhalve kop kleiner dan ik. En ongeveer vierkant. Beresterk. Hij heeft vechtsporten gedaan, maar sport de laatste vijf jaar niet meer. Rookt inmiddels wel. Hij loopt zwaar, met een enorme kracht en doorzettingsvermogen. Hij heeft een harde leerschool gehad. Daar kan ik veel van leren. Volgend jaar, hebben we inmiddels per e-mail afgesproken, gaan we samen weer lopen.

Rienk ter Braake
29 juni 2008